GAZETA KRAKOWSKA

Nro 72.

Z KRAKOWA dnia 6 WRZEŚNIA 1826 ROKU we SRODĘ.

Z Warszawy d. 29 Sierpnia.

Listy prywatne donoszą o smutnem zdarzeniu w okolicy Rzymu. Pan Juliusz Miszewski naypięknieyszych nadziei młodzieniec, poświęcaiący się sztuce malarskiey, w towarzystwie kilku ziomków udał się w góry przy Subbiaco dla rysowania z natury. Położenia mieysca, z którego punkt do pracy obrał, było nad samą przepaścią, gdzie z wielkim impetem strumień wody spadał; iuż był ukończył pracę i miał opuścić nieszczęśliwe stanowisko, gdy nagle usuwa się ziemia, Miszewski wraz z drugim chcącym go ratować wpadaią w rzekę napełnioną skalistemi, kamieniami, po których z impetem rozbiiała się woda, wyratował się towarzysz poświęcaiący życie na uratowanie przyiaciela, lecz Miszewskiego dopiero w półgodziny o milę włoską od mieysca wydobyto z pogruchotaną czaską. Mimo śpiesznego ratunku, niemożna go było do życia przywrócić. — Strata tego młodzieńca bardzo dotknęła bawiących w Rzymie Polaków, i tych którzy go znaiąc cenili uczciwość, charakter i talentom iego sprawiedliwe oddawali pochwały.

Z Petersburga d. 29 Lipca d. K.
(Z Kuryiera Litewskiego.)

Przez Naywyższe ukazy Jego Cesarskiey Mości do Rządzącego Senatu wydane w roku bieżącym:

Dnia 25 Czerwca. W nagrodę gorliwey i chwalebney służby, nayłaskawiey podniesieni do rang wyższych: Radcy kollegialni: Podskarbi Gubernialny Pułtawski Jan Minicki; Vice-Gubernator Kiiowski Bazyli Katerinicz; Podskarbi Gubernialny Podolski Jan Pawłicki; Vice-Gubernator Słobodzko-Ukraiński w stopniu Szambelana Dymitr Doniec-Zacharzewski, na Radcow Stanu Radcy honorowi: Podskarbi Powiatowy Winnicki Andrzey Szpakowski; Radca czasowey expedycyi rachunkowey Izby skarbowey Wołyńskiey Grzegórz Głowacki: Podskarbi Powiatowy Kamieniecki Felix Remiszewski, do rangi 8mey klassy.

Dnia 11go Lipca. Rzeczywisty Radca Stanu Błudow, nayłaskawiey mianowany Sekretarzem Stanu J. C. M.

Sprawujący obowiązki Vice-Gubernatoro Wołogodzkiego Radca kollegialny Dubiecki, naymiłościwiey mianowany Vice-Guber-

natorem Pskowskim, a tameczny Vice-Gubernator Radca kollegialny Tatarinow, Vice-Gubernatorem Wołogodzkim.

Na wakuiące mieysce Radcy w administracyi pałacu Carsko-Sielskiego, przeznaczony Pułkownik Andrzey Hr. Tołstoy.

Przez naywyższy Ukaz do Kantoru Dworu dnia 13 b. m. Hrabia Panin, Assessor kollegialny, należący do Ministeryum spraw zewnętrznych, nayłaskawiey mianowany Kamerjunkrem Dworu J. C. Mości.

Z Moskwy d. 25 Lipca.

(Z Ruskiego Inwalida.)

Dzień dzisieyszy wiekuistym zostanie w rocznikach dzieiów naszych. Cesarz Jegomość odprawił dnia tego wiazd uroczysty do starożytney stolicy Wysokich Przodków Swóich. Wspaniałość tego tryumfu, wiadoma iuż iest z ogłoszonego dawniey programmatu. powierzchowny blask Monarchicznego wiazdu podwyższony i przyozdobiony został serdecznem uniesieniem przywiązanego narodu, który z rozkoszą radosną nieprzeliczonemi tłumami spotykał Wielkiego Monarchę w murach pierwszego stołecznego Grodu. Mnogie tysiące ludu towarzyszyły wiazdowi Jego Cesarskiey Mości od pałacu Piotrowskiego aż do samego Kremla, zachwycone widokiem oblicza ukochanego Monarchy, z życzeniem Mu długiego i szczęśliwego panowania, ku dobru wiernych poddanych, od Opatrzności Niebieskiey Berłu Jego powierzonych.

Chociaż wiazd Jego Cesarskiey Mości był przeznaczony na godzinę trzecią z południa, ale od samego iuż rana ulice, któremi miał wieżdżać Cesarz Jegomość, napełnione były ludem, mieysca umyślnie dla widzów przysposobione i okna domów różnobarwnemi materyami przyozdobionych, wcześnie przed naznaczoną godziną były zaięte. — Jazda gwardyi i pierwsza dywizyia ułanów stały po obu stronach drógi bitey od Piotrowskiego pałacu do Twerskiey rogatki; od alei do bramy Woskreseńskiey uszykowane stały pułki 2giey i 3ciey dywizyi grenadyerskiey i 5go korpusu piechoty; przestrzeń od bramy Woskreseńskiey do Skrzydła-Czerwonego przez bramę Spaską zaymowała piechota korpusu gwardyi oddziału Moskiewskiego. Niepodobna opisać zachwycenie mieszkańców starodawney stolicy; za ukazaniem się dawno oczekiwanego Monarchy, grzmiące ura! nieustannie się ponawiało od Piotrowskiego pałacu do Skrzydła-Czerwonego. Ale naypięknieyszą część zachwycaiącego obrazu stawił Kreml; odgłos dzwonów, huk dział, z radosnemi okrzykami ludu i woysk w tych świętych murach, nadawały uroczystości tey prawdziwą wspaniałość. U bramy Soboru Wniebowzięcia Panny Maryi oczekiwało Duchowieństwo; N. Cesarz Jegomość, Nayiaśnieysze Cesarzowe, Jego Cesarzewicowska Mość Następca Tronu, Jego Cesarzewicowska Mość Wielki Xżę Michał i Wielka Xiężna Helena Pawłowna, oddali pokłon obrazom SS, w Soborach Wniebowzięcia, Zwiastowania i Archanielskim. — Nayiaśnieyszy Cesarz Jegomość, Nayiaśnieysza Cesarzowa Jeymość Alexandra Federowna i Jego Cesarzewiczowska Mość Następca Tronu raczyli stanąć w pałacu Mikołaiewskim. Wieczorem miasto całe było oświecone.

Z Paryża d. 22 Sierpnia.

Par Montalembert mianowany został Posłem w Sztokolmie, a poprzednik iego Pan Gabriac uda się w tymże zaszczycie do Brazylii.

Minister spraw wewnętrznych przeznaczył 75,000 Fr. na wsparcie rodzin Greckich, które schronią się na wyspę Korsykę.

Dziennik Gwiazda umieścił list z Salo-

niki, który donosi o poddaniu się Janczarów woli Sułtana.

Dziennik Sporów (wyraża) dwa przedmioty są teraz celem codzienney rozmowy, demokratysm konstytucyi Portugalskiey i liberalism Wielkiego Sułtana. Ostatni zniósł na obyczaiach ludu zasadzone urządzenie woyskowe i usiłuie nowe sprzeciwiaiące się temże obyczaiom zaprowadzić. Przyłożyż się to do cywilizacyi i zamieni państwo Tureckie na kray prawdziwie Europeyski? Rząd Turecki doznawał oddawna niedogodności niekarney woyskowey siły, teraz doświadczyć chce karney: oto iest wszystko. Jeżeli ta odmiana przyydzie do skutku, zmienić na chwilę może stosunki, które woyskowa przewaga pomiędzy kraiami ustanowiła, ale bynaymniey nie przyłoży się do cywilizacyi Turków. Dowiedzioną bowiem iest przez dzieie rzeczą, iż każda woyskowa siła, którey nie przeważaią instytucyie cywilne, nakoniec zawsze staie się straszną dla rządu i ludu. Tam zaś, gdzie niewola iest prawem kraiowem, niepodobna zaprowadzić instytucyy cywilnych, smutna prawda, iakiey kraie, które daleko daley w cywilizacyi postąpiły, niżeli Turcyia, oddawna doświadczaią. Zaprowadzona w barbarzyńskich ludach woyskowa karność, zrządzić atoli może wielkie zdarzenia, których skutków teraz przewidzieć niepodobna!

Z Madrytu d. 9 Sierpnia.

Goniec dworski przybył tu onegday w południe z Siguenzy, gdzie NN. Królestwo tak świetnie przyiętemi zostali od tamecznego Biskupa, iak od Biskupa w Kueney. Ostatni złożył Królowi na potrzeby kraiu kuferek napełniony złotem, w wartości do miliiona realów. Biskup Siguenzy złoży bezwątpienia także J. K. Mci dar; lecz nie będzie tak znaczny iak poprzedzaiącego, gdyż biskupstwo iego iest daleko uboższe i niedawno go posiada.

Królowa przed odiazdem z Solar de Cabras opisała wierszem tę pustynią, co okazuie iak dalece w ięzyku Hiszpańskim postąpiła.

Jenerał Zayas, który w dniu 20 Maia 1823 sprzeciwił się wiazdowi Bessieressa do Madrytu, został za oczyszczonego uznany. Rzecz 20 Maia ma bydź przez sąd woyskowy roztrzygniona.

Nieczynnym officerom nakazano opuścić stolicę i obrać sobie mieszkanie w prowincyiach. Kupcom i rzemieślnikom tuteyszym, którzy niezachowuią przyzwoicie niedzieli i świąt grozi edykt karami pieniężnemi i surowszemi.

Z Lizbony d. 7 Sierpnia,

Z upodobaniem postrzeżono, iż Rejentka z obiema swoiemi siostrami podczas uroczystości zaprzysiężenia konstytucyi pokazała się w obu byłych narodowych kolorach, to iest niebieskim i białym.

Zaprzysiężona teraz konstytucyia kraiu naszego iest następuiącey osnowy:

"My, Don Pedro, z Bożey łaski, Król Portugalii, Algarbii, &c. oznaymuiemy Naszem Portugalskim poddanym, iż podobało Nam się następuiącą Kartę konstytucyyną zawyrokować, udzielić i przez wszystkie trzy Stany nakazać zaprzysiądz, przez którą na przyszłość wszystkie Nasze kraie i posiadłości rządzonemi bydź maią:

Tytuł I. O Królestwie Portugalskiem, iego prowincyiach, Rządzie, Dynastyi i Religii.

Art: 1) Królestwo Portugalskie iest politycznem połączeniem wszystkich Portugalskich obywateli. Składaią oni wolny nie-

podległy naród. 2) Powierzchnia iego stanowi Królestwo Portugalii i Algarbii, i obeymuie: naprzód w Europie Królestwo Portugalskie składaiące się z prowincyy Minho, Traz-os-Montes, Beira, Estramadura, Alemteio, Królestwa Algarbii i przyległych wysp Madera, Porto-Santo i Azorskich; powtóre w zachodniey Afryce Bissau i Cachen nad brzegiem Mina-o Forte, San Juan Baptista de Aiuda, Angola, Benguella i przyległości, Cabinda, Molembo, wyspy przylądka Zielonego St. Thomas i Xiążęcą; na wschodnim zaś brzegu Mozambique, Rio de Senna, Sofalla, Inhanbane, Quelimane i wyspy przylądka Delgado; potrzecie w Azyi Salvete, Bardez, Goa, Dameo, Diu i osady w Macao i wyspach Solor i Timor. 3) Naród nie zrzeka się prawa do prowincyi, którąby w pomienionych trzech częściach świata posiadał, a w poprzedzaiącym artykule nie była wymieniona. 4) Rząd iest Monarchiczny, dziedziczny i reprezentacyyny. 5) Panowanie pozostaie przy Wysokiem Domie Braganzy w osobie Xiężniczki Donna Marya da Gloria, na mocy ustąpienia iey Tronu przez prawego dziedzica i następcę po Janie VI Wysokiego iey Oyca Don Pedro I. Cesarza Brazylii. 6) Rzymsko-katolicka Religiia pozostanie nadal panuiącym Kościołem. Wszystkie inne wyznania dozwolone są wraz z odbywaniem w domach służby Bożey, bez żadnego iednak powierzchownego znaku świątyni.

Tytuł II. O obywatelach Portugalskich.

7) Portugalskiemi obywatelami są: 1. wszyscy urodzeni w Portugalii i iey przyległościach, którzy nie stali się teraz obywatelami Brazyliyskiemi, chociażby oyciec ich był cudzoziemcem, byle nie mieszkał w Portugalii iako urzędnik obcego narodu; 2. synowie Portugalskiego oyca i Portugalskiey matki za granicą urodzeni, skoro w Portugalii osiądz zechcą; 3. synowie Portugalskiego oyca, który w obowiązkach Królestwa zagranicą mieszka, chociażby nawet w Portugalii nie mieszkali; 4. naturalizowani cudzoziemcy bez różnicy wiary. Ustawa osobna oznaczy nadawanie takowego obywatelstwa. 8) Prawa obywatelstwa Portugalskiego utraca: 1. kto przyymie obywatelstwo w obcym kraiu; 2. kto bez pozwolenia Króla przyymie od obcego rządu dostoyność, pensyią lub order; 3. kto za wyrokiem sądu jest z kraiu wygnany. 9) Używanie prawa politycznego iest zawieszone: 1. przez cielesną lub umysłową niezdatność; 2. przez skazanie na więzienie lub zamknięcie dopóki moc wyroku istnieie.

Tytuł III. O Władzach kraiowych i narodowey Reprezentacyi.

10) Podział i zgodność Władz politycznych są rękoymią praw obywatelskich i naypewnieyszym sposobem utrzymania nadanych przez konstytucyią swobód. 11) Konstytucyia Królestwa Portugalskiego naznacza cztery Władze: prawodawczą, pośredniczącą, wykonawczą i sądową. 12) Reprezentantami narodu sa Król i Stany powszechne.

Tytuł IV. O Władzy prawodawczęy.

Rozdział 1wszy o odnogach i prerogatywach Władzy Prawodawczey.

13) Władza prawodawcza należy do Stanów wraz z sankcyią Krolewską. 14) Stany dzielą się na dwie Izby, Parow i Deputowanych. 15) Prerogatywami Stanów są: 1. odbieranie przysięgi na konstytucyią od Króla, Następcy tronu, Rejenta i Rejencyi; 2. obieranie Rejenta i Rejencyi i ograniczenie ich władzy; 3. zaraz na pierwszem posiedzeniu po urodzeniu się Następcy tronu uznanie go dziedzicem tronu; 4. wyznaczenie opiekuna dla małoletniego Króla, ieżeli oyciec iego testamentem takowego nie ustanowił; 5. wyznaczenie rady administracyyney w przypad-

ku śmierci Króla lub osierocenia tronu, dla wyśledzenia i uchylenia ieżeli wśliznęły się iakowe nadużycia; 6 ułożenie ustaw, które maią także prawo obiaśnić, zawiesić i znieść; 7 mieć baczność na zachowanie konstytucyi i dobro narodu; 8. corocznie ustanawiać budżet przychodów i rozchodów; 9. zezwolenie lub zabronienie wniyścia woysk obcych do Królestwa; 10. roczne ustanowienie na propozycyią rządu liczby regularnego i nie regularnego lądowego i morskiego woyska; 11. upoważnienie rządu do zawarcia pożyczki; 12. obmyślenie sposobów do spłacenia długu kraiowego; 13 urządzenie administracyi dóbr skarbowych i oznaczenie ich sprzedaży; 14. zaprowadzenie lub zniesienie publicznych urzędów z oznaczeniem ich płacy; 15. oznaczenie wagi, nazwiska, wartości, napisu, wybicia i wymienienia monety, tudzież miar i wag. 16) Izba Parow mieć będzie tytuł: godnych Parow Królestwa, a Deputowani: Panowie Deputowani narodu Portugalskiego. 17) Każde prawodawstwo trwać będzie lat 4ry a roczne zgromadzenie miesięcy 3. 18) Królewskie posiedzenie nastąpi w każdym roku d. 2go Stycznia. 19) Przy każdym zakończeniu posiedzeń nastąpi także Królewskie posiedzenie; w obu tych zdarzeniach obie Izby zgromadzą się w iedney sali; Parowie zaymą mieysca po prawey, a Deputowani po lewey stronie. 20) Osobnem urządzeniem przepisany zostanie obrządek podczas obecności Króla. 21) Mianowanie Prezesa i Viceprezesa Izby Parow należy do Króla; Prezesa i Viceprezesa Izby Deputowanych obiera Król z podanych sobie przez Izbę kandydatów. Obranie sekretarzów, zprawdzenie pełnomocnitw członków, wykonanie przysięgi i obradowanie, nastąpią wedle wewnętrznego urządzenia Izb. 22) Przy połączeniu obu Izb przewodniczy Prezes Izby Parow i członki zaymuią mieysca iak przy otworzeniu posiedzeń. 23) Posiedzenia obu Izb są publiczne, wyiąwszy, gdyby tego interes stanu wymagał. 24) Rzeczy stanowione będą większością obecnych członków. 25) Członki obu Izb nie są za mniemania podczas swoiego urzędowania odpowiedzialnemi. 26) Żaden Par lub Deputowany nie może bydź podczas swoiego urzędowania, przez którą bądź władzę uwięziony, chybaby na świeżym kryminalnym uczynku był napadniony. 27) Jeżeli Par lub Deputowany zostanie do sądu pociągniony, tedy sędzia zawiesi dalsze dochodzenie i przełoży Izbie dotyczącey całą sprawę, która postanowi czyli sprawa ma bydz daley prowadzoną i czyli członek ma bydź lub nie w swoim urzędowaniu zawieszony. 28) Parowie i Deputowani mogą bydź na Ministrów i Radców stanu powołanemi; w takim przypadku mieysce ostatniego w Izbie Deputowanych wakuie i przystąpionem będzie do nowego obioru, w którym gdy na nowo obrany zostanie, piastować na ówczas będzie mógł oba urzędy. 29) Utrzymuią podobnież oba urzędy, ieżeli w czasie obioru posiadali iuż ieden w poprzedzaiącym artykule wzmiankowanych. 30) Nie można bydź razem członkiem obu Izb. 31) Wszelkie urzędowanie, wyiąwszy Radcy stanu lub Ministra ustaie przez czas trwania obowiązków Para lub Deputowanego. 32) Pomiędzy dwiema posiedzeniami nie może Król żadnego Deputowanego użyć do urzędowania zagranicznego, ani on podiąć go się może, ieżeliby na zwyczayne i nadzwyczayne zgromadzenie Stanów nie potrafił ziechać. 33) Jeżeliby nieprzewidziane zdarzenie, od którego zależy publiczne bezpieczeństwo i dobro kraiu, wymagało, ażeby Deputowany dla załatwienia iakowey sprawy za granicę był wysłany, tedy Izba ma rzecz tę roztrzygnąć.

Rozdział 2gi. O Izbie Deputowanych.

34) Izba Deputowanych iest czasową i obieralną. 35) Do Izby Deputowanych należy wyłącznie stanowienie podatków i zaciągu do woyska. 36) Należy także do niey rozpoznanie poprzedniey administracyi i sprostowanie nadużyciów, tudzież roztrząsanie podanych od Władzy wykonawczey propozycyy. 37) Należy oprócz tego do tey Izby wyłączne prawo oskarżenia Ministrów i Radców stanu. 38) Przez cały ciąg posiedzeń pobieraią Deputowani wynagrodzenie w pieniądzach, które na ostatniem posiedzeniu pierwszego prawodawstwa oznaczonem zostanie; będą oprócz tego mieli wynagrodzone koszta za podróż przybycia i powrotu.

Rozdział 3ci. O Izbie Parow.

39) Izba Parow składa się z dożywotnich i dzidzicznych członków, które są na nieograniczony czas przez Króla mianowane. 40) Następca tronu i Infanci są z urodzenia Parami i skoro doydą do lat 25 zasiadaią w tey Izbie. 41) Do wyłącznych prerogatyw Izby Parow należy: 1. sądzenie osobistych przestępstw, które członki Rodziny Królewskiey, Ministrowie, Radcy stanu, Parowie i Deputowani wczasie posiedzeń popełnią; 2. uznanie odpowiedzialności Sekretarzów i Radców stanu; 3. zwołanie Stanów po śmierci Króla, dla oznaczenia Rejencyi ieżeli tego potrzeba. 42) Przy sądzeniu zbrodni, których zaskarżenie do Izby Deputowanych nie należy, Prokurator koronny przybierze urząd oskarżyciela. 42) Posiedzenia Izby Parow zaczenaią się i kończą razem z posiedzeniami Izby Deputowanych. 44) Zgromadzenie się Izby Parow oprócz posiedzeń Izby Deputowanych iest przeciwne prawu i nieważne, wyiąwszy w przypadkach przez konstytucyą oznaczonych.

Rozdział 4. O sposobie w iakim ustawy będą proponowane, stanowione, sankcyonowane i ogłaszane.

45) Każda z obu Izb ma prawo proponować ustawy, onem się sprzeciwiać lub przyymować. 46) Władza wykonawcza podaie przez iednego lub więcey Ministrów proiekta, które po roztrząśnieniu przez kommissyą, przez którą muszą bydź wnoszone, mogą bydź w ustawę zamienione. 47) Po zdaniu sprawy przez kommissyą o proiekcie Ministrowie mogą razem o nim radzić i popierać go, ale ież li nie są Parami lub Deputowanemi, niemogą nań głosować i nawet znaydować się przy głosowaniu. 48) Skoro Izba Deputowanych przyimie proiekt odeszle go Izbie Parów w następuiącey formie: "Izba Deputowanych przesyła Izbie Parów załączony proiekt Władzy wykonawczey (przyięty z dodatkiem lub bez) i iest tego mniemania,,.... 49) Jeżeli zaś proiektu przyiąć nie może, przeszle go, przez deputacyią z 7 członków Królowi z wyrażeniem: "Izba Deputowanych oświadcza Królowi wdzięczność za gorliwość z iaką stara się o dobro Królestwa i uprasza go naypokorniey, aby raczył nakazać rządowi ieszcze raz proiekt rozważyć.,, 50) W ogólności przyięte przez Izbę Deputowanych proiekta odsełane będą Izbie Parów z wyrażeniem: "Izba Deputowanych odseła Izbie Parów załączony proiekt i sądzi, iż należy Króla prosić o iego sankcyionowanie.,, 51) Jeżeli Izba Parów nieprzyymie tylko z odmianami i dodatkami przysłany sobie przez Izbę Deputowanych proiekt, zwróci iey go z wyrażeniem: "Izba Parów zwraca Izbie Deputowanycb proiekt z załączonemi odmianami i dodatkami, i sądzi, iż należy prosić Króla o iego sankcyią.,, 52) Skoro zaś Izba Parów nieuzna bydź godnym wniosku lub proiektu, zwróci go Izbie Deputowanych z

wyrażeniem: "Izba Parów odseła Izbie Deputowanych proiekt, którego przyiąć niemogła.,, 53) Podobnymże sposobem postąpi Izba Deputowanych z nadesłanemi iey od Izby Parów próiektami. 54) Jeżeli Izba Deputowanych niezgodzi się na ulepsz nia i dodatki do proiektu, lub nawzaiem, a sądzi bydź proiekt użytecznym, tedy wyznaczoną będzie z obu Izb kommissyia do rozpoznania czyli rzecz ma bydź na nowo wniesiona lub zupełnie odrzucona. 55) Skoro po ukończonem roztrząsaniu proiekt przesłany od iedney do drugiey Izby przyięty zostanie, będzie w na dwie ręce przepisany, przez Prezesa i dwóch Sekretarzów Królowi do sankcyi przyniesiony z wyrażeniem: "Powszechne Stany przedstawiaią Królowi niniejszą uchwałę iako użyteczną dla Państwa i proszą, aby Wasza Królewska Mość raczył iey nadać sankcyią.,, 56) Podanie to następuie przez Deputacyą z 7 członków od Izby, która go na ostatku przyięła, i uwiadomi przesyłaiącą go Izbę, iż prosiła Króla o iego zatwierdzenie. 57) Jeżeli Król odmówi zatwierdzenia, tedy odpowie: "Król chce się zastanowić nad przesłanem sobie proiektem i oznaymi Izbie myśl swoia.,, Na to odpowie Izba: "że dziekuie J. K. Mci za staranność, iaką ma o dobru kraiu.,, 58) To odrzuc nie ma nieograniczony skutek. 59) Król udziela lub odmawia w przeciągu miesiąca sankcyi. 60) Jeżeli Król zatwierdzi uchwałę powszechnych Stanów, tedy tak na niey napisze: "Król zezwala.,, W tym sposobie sankcyionowana iest uchwała i iako ustawa państwa ogłoszona. Jeden z dwóch oryginałów na których znayduie się podpis Króla, zachowany będzie w archiwum Izby, od którey był przysłany a drugi ogłosi Sekretarz Stanu do którego należy i złoży w archiwach państwa. 61) Formuła ogłoszenia iest następuiąca: "My Don Pedro z Bożey łaski Król &c. czyniemy wiadomo, &c.,, 62) Gdy ustawa podpisana iest przez Króla i dotyczącego się Sekretarza Stanu i pieczęcią Królewską opatrzona, będzie wydrukowana, wszystkiem Władzom do ogłoszenia przesłana, a oryginał złozony zostanie w archiwum państwa.

Rozdział 5. O obiorach.

63) Obiory Deputowanych do powszechnych Stanów odbywaią się przez pośrednie wybory. Massa czynnych Obywateli obiera w każdey parafii obieraczów, a ci znowu Reprezentantów narodu. 64) W obiorach pierwszych maią głos wszyscy obywatele Portugalscy i przyswoieni cudzoziemcy. 65) Po Parafiiach niegłosuią: 1. małoletni niżey 25 lat wyiąwszy officerów przeszło 21 lat maiących, Bakałarzów i Xięży; 2 synowie przy rodzicach żyiący, skoro publicznego urzędu nieposiadaiący; 3. służący, da którey klassy iednak nie należą buchalterowie i subiektowie kupieccy, domownicy Królewscy nienoszący liberyi, ekonomowie i dozorcy fabryk; 4. Zakonnicy i zgromadzenia Klasztorne; 5. kto nieposiada 100 milreisów dochodu z gruntu, rzemiosła, handlu lub urzędu. 66) Kto w parafialnem zgromadzeniu niema głosu, niemoże zostać obieraczem. 67) Obieraczami mogą bydź i obierać Deputowanych ci wszyscy, którzy w parafiialnych zgromadzeniach głos mieli; wyiąwszy kto nieposiada czystego dochodu 200 milreisów; 2. uwolnieni z więzienia; 3. zostaiący pod zarzutem kryminalnym. 68) Każdy z obranych obieraczów może bydź obrany Deputowanym, wyiąwszy iedynie nieposiadaiących 400 milreisów czystego dochodu i naturalizowanych cudzoziemcow. 69) Obywatele Portugalscy obranemi bydź mogą deputowanemi w każdey parafii, chociażby w niey niebyli urodzeni i niemieszkali. 70) Osobna ustawa oznaczy sposób obierania i liczbę obrać

się maiących w pomiar ludności Deputowanych.

(*Dalszy ciąg nastąpi.*)

Z Bruxelli d. 19 Sierpnia.

Dnia 15 przybył tu Xżę Jmci Oranii i udał się do Tervueren.

Przebieg gońców przez miasto nasze iest teraz częsty. Austryiacki gabinetowy goniec przebiegł w tych dniach z Londynu do Johannisberga do Xcia Metternich.

Ces. Brazyliyski Poseł przy Ces. Austryiackim Dworze, Vicehrabia Rezende i sprawuiący interessa, Kawaler Almeida, przeiechali tędy do Wiednia.

Jeneralny Prokurator rozkazał zabrać pismo bawiącego tu Margr. Chabannes wymierzone do wszystkich członków rządu Niderlandzkiego i Francuzkiego zalecaiąc im cnotę, sprawiedliwość, łagodność i tęgość do utrzymania Tronu. Pismo to obeymuie 60 stronnic in 12mo i zawiera list do iego żony i dzieci, w którym nakazuie im, aby mu na iego maiątek 25,000 Fr. zaciągnęli.

Z Batawii nadeszły pomyślne doniesienia o postępie naszego oręża przeciw tamecznym rokoszanom.

W tych dniach przeiechał przez Amsterdam Szambelan Xcia Glucestru (Szwagra Króla Angielskiego) Pułkownik Duton do Austryi i Pruss. W tymże mieście bawi od nieiakiego czasu Grecki Pułkownik Alexander Negris.

W Fryzlandyi panuie w tey chwili zaraźliwa gorączka, na którą wiele ludzi umiera.

Z Frankfortu d. 16 Sierpnia.

W przeieździe do Johannisberga do Xcia Metternich przybył tu Ces. Rossyyski Poseł przy Dworze Austryiackim, P. Tatyszczew. Xciu Metternich towarzyszą w iego podróży Radca nadworny P. Mercy, Kanclerz stanu Baron Pont, Baron Siber i Kawaler Neuwalt.

Przybył tu Kr. Pruski Minister spraw zagranicznych, Hr. Bernstorff.

Poznań przeznaczaią teraz na mieysce, w którem ziechać się maią N. Król Pruski i NN. Cesarz i Cesarzowa Rossyi po odbytey koronacyi.

Była Królowa Szwedzka odzyskawszy zdrowie przybyła pod nazwiskiem Hrabiny Itterburg z swoim synem Xciem Gustawem i córką Xiężniczką Amaliią Cecyliią do Lausanny.

Z Niemiec i innych kraiów donoszą o burzach, gradach i spustoszeniach przez niezrządzonych. Między innemi z Niderlandów donoszą pod dniem 13 Sierpnia: — " W tych dniach uderzył piorun w bardzo rybną sadzawkę pod Nimegą. Natychmiast zaczęły nieżywe ryby pływać po wodzie, która zupełnie zczerniała i bardziey zcieplała. Przez kilka dni niechciało bydło pić z tey sadzawki, i nareszcie otrząsaiąc się zaczęło znowu wody kosztować.

Z Ziemi Siedmiogrodzkiey d. 3 Sierpnia.

Z powodu wybuchłey zarazy morowey w Bukareście na Wołoszczyznie, kwarantanna na wszystkich granicach kraiu naszego od Wołoszczyzny i Multan zaprowadzona tak dla osób i towarów, z dnia 10 na 21 powiększona została. Znayduiącym się iednak w nayblizszych gorach gospodarzom, dozwolono aż do dalszego rozporządzenia, płody swoie czyścić na otwartem powietrzu na wzgórzach u wstępu gór Playen położonych, z zachowaniem przepisanego porządku.

DODATEK do Nro 72. GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 6 WRZEŚNIA 1826 ROKU WE SRODĘ.

OBSERWACYIE METEOROLOGICZNE.

Barometr dla lepszego porownania zredukowany na O° Raumira.

Dzień godzina	Barometr z reduk: na O° st.	Therm: czyli stop: zim i ciepła	Higrometr	Wiatr	Stan Atmosf:	UWAGI.
Wrześ:	cali lin:	stopnie	stop:			
god: 7	27 5, 053	+12. 2	81	Pułn: Ws: Słaby	Pogoda	
12	„ 4, 900	+20. 7	65	„ Sredni	„	
2. 3	„ 4, 517	+22. 2	61	„ Mocny	„	
9	„ 4, 724	+15. 6	74	„ Słaby	„	
7	27 5, 018	+13. 8	79	Wschod: Słaby	Słońce z Chmur:	
3. 12	„ 5, 195	+22. 6	65	„ Sredni	„	
3	„ 5, 037	+21. 6	61	Zachod: Mocny	Pochmurno	Deszcz i grzmot.
9	„ 4, 908	+16. 0	84	„ Słaby	„	Deszcz.
7	27 6, 553	+14. 2	82	Wschod: Słaby	Pochmurno	
4. 12	„ 6, 522	+20. 6	65	Połud: Ws: Słaby	Słońce z Chmur:	
3	„ 6, 081	+21. 0	65	Pułn: Ws: Słaby	„	
9	„ 5, 552	+15. 2	80	„ „	Pogoda	

J. Steczkowski, Zast: A. O.

— *Z Krakowa.* —

WYCIĄG

Obserwacyi Meteorologicznych z Miesiąca Sierpnia robionych w Obserwatorium Astronomicznem Uniwersytetu Jagiellońskiego roku 1826.

Naywyższy stan Barometru d. 19 27" 8.''' 689.
Naynizszy . . d. 6 27" 2.''' 795.
Sredni . . . . 27" 6.''' 0155

Naywiększe ciepło dnia 3go 25, 4.
Naymnieysze . . 6go 11, 6.
Srednie . . . 17, 535.

Naywiększa wilgoć . . . 84.
Naymnieysza dnia 14go . . 56.
Srednia . . . . . . 70.21.

Dni pogodnych 10. Słońce z Chmurami 10. Pochmurnych 11. Mgły 2. Deszczów 11. Wiatr panujący wschodni. — W Krakowie dnia 1 Września 1826. *Steczkowski*, Z. A. O.

Z Mexyku d. 15 Maia.

Proiekt instrukcyi dla Posła naszego do Rzymu polecony był do ułożenia dwiema kommissyiom, które złożyły go Senatowi d. 28 Lutego, a ten nakazał go dnia 2 Maia wydrukować. Składa się z 16 1/2 stronnic in folio. Oto są niektóre z niego artykuły: 1) Apostolsko-Rzymsko-Katolicka Religiia iest Religiią Rzeczypospolitey. Naród zasłania ią ustawami i zabrania wszelkiey inney. 2) Rzplta użyie wszelkich środków do utrzymania nayściśleyszych związków z Papieżem, którego iako Naczelnika powszechnego Kościoła uznaie. 3) Rzplta poddaie się co do do mów Koncyliom ekumenicznem, a względem karności sama stanowi. 4) Jeneralny Kongres iest wyłącznie upoważniony do wykonywania w całey Lidze prawa patronatu, iako też 5) do urządzenia dochodów duchowieństwa. 6) Biskup metropolitalnego Kościoła w Mexyku urządzi wedle oznaczonych przez Kongres politycznych granic dyiecezyie. 7) Tenże lub naystarszy z innych Biskupów potwierdzi obiór sufraganów, a ci znowu Metropolitana. W obu iednak przypadkach Oyciec S. będzie o tem uwiadomiony. 8) Wszystkie duchowne sprawy odbywać się będą w Rzpltey wedle kanonicznych i cywilnych ustaw. 9) Cudzoziemcy nie mogą w Rzpltey żadnego duchownego sądownictwa odbywać. 10) Zakony i męzkie i żeńskie rządzą się regułami swoich zakonów, ile te nie sprzeciwiaią się prawom kanonicznem i ustawom Rzpltey. We wszystkich sprawach, w których dawniey udawały się do Władz zagranicznych, udawać się teraz maią do Metropolity. 11) Metropolita może na poprzednicze życzenie zakonnika lub zakonnicę sekularyzować. 12) Papież ma bydź proszony o zwołanie powszechnego koncylium. 13) Rzplta posełać co corocznie Papieżowi będzie w dobrowolnym darze 100,000 piastrów na zastąpienie kosztów kancellaryi Stolicy S. 14) Z innemi Rzeczpospolitemi Amerykańskiemi rozpoczęte wkrótce bydź maią ukł dy, ażeby Oycu S. podać iak nayprędzey iednostayny plan spraw duchownych. 15) Rząd starać się będzie załatwić artykuły na któreby się nieugodzono.

Podług złożonego niedawno Kongressowi raportu morska nasza siła składa się z 1 liniiowego okrętu o 68 działaah, 1 fregaty o 40, korwety o 30, 6 brygów o 20 dzia ach, 4 galer i 8 działowych szalup. Wystawia także potrzebę założenia w wielu mieyscach zbroiowni morskich. Dotąd posiadamy tylko dwie szkoły morskie, lecz obie niesą ieszcze dokładn e urządzone.

Od granic Tureckich d. 16 Sierpnia.

Podług doniesień z Stambułu pod d. 26 Lipca tracenia i reformy ciągle tię odbywaią. Nowa milicyia zupełnie iest na Europeyski sposób urządzona; wszystko iest zmienione i panuiącemu terrorysmowi wszystko ulega. Lecz przebiia się wszelako skryte nieukontentowanie; widać teraz, czego dawniey niebyło zwyczaiu, przylepiane kartki, które Sułtanowi przypominaią los Selima i grożą, iż Janczarowie nagle iakby z morza powstaną. Przemawianie do ludu na placach publicznych, całkowite ustanie czynności handlowych i widoczna niespokoyność na wszystkich twarzach, są zatrważaiącemi. Do tego przydać ieszcze potrzeba wzmagaiące się morowe powietrze i nieznośne upały. — Z Grecyi prawie żadnych niema wiadomości.

Z Zemlina piszą pod 6 Sierpnia, iż Basza Trawnicki w Bośnii, gdy odebrał Ferman Sułtana o zniesieniu Janczarów, rozkazał swoim wystąpić i sam im go czytał; gdy przy-

szedł na strofę, która rzuca klątwę na Janczarów, zaprzestał czytania, schował Ferman do kieszeni i rozkazał rozeyść się Janczarom. Lubo dotąd nieokazał żadnego znaku nieposłuszeństwa Porcie, postępek iednak ten okazuie, iż należy do tych Baszów, którzy oczekuią pory na oparcie się nowym reformom.

Ibrahim Basza użył wszystkich sposobów do nakłonienia Mainotów do poddania mu się. Zdawali oni się przystawać na iego warunki, ale gdy przyszło do rozbroienia, oparli się wszyscy i w zasadce pod Armiro d. 12 czyli 16 Lipca ubili do 1000 Arabów. Z Maina mieli bydź zakładnicy wydanemi i do odębrania ich posłał Ibrahim 1400 ludzi, których Mainoci iak wyżey pobili. Po tey klęsce cofnął się Ibrahim w głąb Morei.

Na morzu niezaszło nic ważnego, oprócz słyszanego, wedle powieści pod Samos dwugodzinnego z dział strzelania.

Doniesienie o umorzeniu i o niem ostrzeżenie.

Gdy podpisany z powodu czynności handlowych wystawił na rzecz Tobiasza Mosingera dwa Sola Wexle i one zapłacił; pierwszy dd. 1 Kwietnia 1824 do zapłacenia d. 1 Lipca 1824 na Talarów 1000 w monecie Polskiey courant; drugi dd. 1 Kwietnia 1825 do zapłacenia dnia 1go Lipca 1825 na 1000 Talarów w monecie Polskiey courant. Pierwszy mimo kilkokrotnego upominania się nie był przez Tobiasza Mosingera, pod pozorem że mu zaginął, zwrócony. Drugi toż samo. Na naleganie iednak podpisanego, aby mu wspomnione dwa wexle iako zapłacone zwrócił, lub one umorzył, rzeczony Tobiasz Mosinger, znayduiący się teraz w więzieniu, zeznał w dniu 27 Czerwca 1826 przed W. Notaryuszem Ostaszewskim, iż wzmiankowane wyżey dwa wexle iemu przez wystawiaiącego zapłacone zostały i żadney więcey wartości nie maią, z nayuroczystszem zapewnieniem, iż z nich żadnego użytku nie zrobił i nikomu nie cedował; daley zalecił w tymże Akcie swey żonie, aby ieszcze szukała tych wexlów, i gdy ie znaydzie podpisanemu oddała; na przypadek zaś, gdyby ich żona nie znalazła, maią bydź przez podpisanego umorzone. Gdy po wzniesionem przez żonę Mosingera do sporządzonego przez Komornika Salomońskiego w dniu 13 Lipca 1826 Protokułu oświadczeniu, że wexle w mowie będące nie znalazły się, przeto podpisany poczytuie za obowiązek ostrzedz każdego trzeciego od uszkodzenia, iż kilkokrotnie wzmiankowane wyżey dwa wexle żadney wartości nie miał i one ninieyszem pismem zupełnie umarza.

W Krakowie dnia 1 Września 1826 r.

Maurycy *Sameison*.

KORZYŚCI

Wielkiey Lotteryi Klassyczney z 5ciu Realności i 107,700 wygrań składaiącey się.

Taż Lotteryia iest między wszystkiemi byłemi, i teraz istnącemi Lotteryiami, podług nowego i osobliwszego wzoru, tak iedynie i szczególnie ułożona, że pokup losów nadzwyczayny iest, i przedsiębiercę przyprowadził do tego, iż po upłynieniu tylko dwóch miesięcy od czasu rozpoczęcia teyże Lotteryi, to iest od 1go Czerwca 1826 cofnieniu się zrzeka i Publiczności oświadcza, iako ciągnienie pierwszey klassy tey Lotteryi ieżeli ieszcze nie prędzey, to pewnie i nieodmiennie dnia 30 Listopada 1826, ciągnienie zaś drugiey klassy i ciągnienie wolnych losów, także pewnie dnia 1 Marca 1827 przedsięwzięte będzie.

Ta Klassyczna Lotteryia składa się:

1) Z dwóch klass, z których każda oddzielną Lotteryią tworzy; każdy los pierwszey klassy, musi koniecznie aby raz, a 1000 w pierwszey klassie ciągnionych tychże losów, muszą koniecznie i nieomylnie dwa razy wygrać. Każdy gracz maiący los z pierwszey klassy, odbiera zaraz po pierwszym ciągnieniu, na tenże przypadaiącą wygraną, zaś los zatrzymuie przy sobie, ponieważ tenże bezpłatnie gra w drugiey klassie na wszystkie realności i wszystkie wygrania w gotowiźnie; przez co granie w obóch klassach tylko 12 ZR. WW. kosztuie; tak osobliwsych korzyści, ieszcze żadna z dawnieyszych ani teraźnieyszych Lotteryi, graczom nie udzielała i ni przynosiła.

2) W wszystkich dotychczasowych Lotteryiach, grały zaraz w pierwszym ciągnieniu wszystkie losy; tey zaś klassyczney Lotteryi ciągnienie pierwsze składa się tylko z

102,000 losów a 103,000 wygrań, ponieważ losy drugiey klassy, w pierwszym ciągnieniu nie graią; z czego ten zysk wypływa, że każdy los pewnie raz, 1000 zaś wyciągnionych tychże losów dwa razy wygrać muszą, co przy innych wielkich Lotteryiach nie było; gdyż odciągnąwszy przy tychże wygrania wolnych losów, do których gracz ieden los maiący nie należał, często w pierwszym ciągnieniu ledwo 100 los wygrywał.

3) Te 59,000 wygrań w losach do drugiey klassy przywodzą ten osobliwszy zysk i prawie pewność, że wszystkie wygrania tak w re lnościach, iako i w gotowiźnie w naywiększey części graczom się dostaną.

4) W tey klassyczney Lotteryi będą wygrywane i wygrywaiącym bez długów oddane

Pięć Realności

albo podług układu 350,000 Złotych Ryńskich w Wiedeńskiey Wałucie odstępnego, razem zaś złożona iest ta lotteryia z 107,700 wygrań, które; rachuiąc 59,000 wygrań w losach do drugiey klassy podług ich ceny po 10 ZR. WW. 59,000 ZR. a oprócz tego wygrania w gotowiźnie 707,031 ZR. ogółem **Jeden Million** Dwakroć Sto Dziewięćdziesiąt Siedem Tysięcy, i Trzydzieści ieden Złotych Ryńskich WW. wynoszą.

Dalsze szczegóły opisuie układ tey Lotteryi, który przeczytawszy i rozważywszy z pilnością, dowdzie tey pewności, że gracz maiąc los zielony do pierwszey klassy, gdy tymże los do drugiey klassy wygrywa, który 10 ZR. wart, tenże wygrany los gracza tylko 2 ZR. kosztuie, tymże zielonym losem pierwszy, który graczowi, odebrawszy na niego przypadłą wygraną, w ręku zostaie, gra on bezpłatnie w drugiey klassie i ma nadzieie do wszystkich tak znacznych wygrań.

Wolne losy graią w obòch klassach na wszystkie wygrania; każdy wolny los musi pewnie dwa razy, a te w pierwszey klassie wyciągnięte numera wolnych losów muszą trzy razy, zaś w pierwszey klassie i w ciągnieniu wolnych losów wyciągnięte numera wolnych losów pewnie i nieomylnie cztery razy wygrać; liczba tych wolnych losów na 2000 sztuk wyznaczona, w żadnym wypadku powiększona nie będzie. Kto 10 losów do drugiey klassy razem weźmie i w gotowiźnie zapłaci, odbierze t kowy wolny los, iak długo tylko takowe w zapasie będą. Na te wolne losy wyznaczone są wygrania od 1000 aż do 4 Talarów po 2 ZR. w monecie konwencyonalney.

Jak znaczne zyski i korzyści dla miłośników tey gry, żadna kraiowa ani zagraniczna dotychczasowa Lotteryia dóbr i realności, nieokaże; ani okazać nie może.

Jeden los do pierwszey klassy kosztuie 12 ZR. WW.

Jeden los do drugiey klassy kosztuie 10 ZR. WW. *J. Bogsch.*

Dnia 4 i 5 Wrzenia 1826 r.

Cena Zbóż różnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.

Korzec	1. Zł. gr.		2. Zł. gr.		3. Zł. gr.		4. Zł. gr.	
— Pszenicy	11	—	10	15	10	—	9	15
— Żyta	9	—	8	15	8	—	7	15
— Jęczmienia	7	15	7	—	6	15	—	—
— Grochu	10	—	9	15	9	—	8	—
— Owsa	5	—	4	24	4	18	—	—
— Jagieł	18	—	17	—	16	15	—	—
— Rzepaku	14	—	13	15	13	—	12	15

LOTERYIA KRAIOWA.

W 206 Ciągnieniu dnia 6 Września roku 1826 w przytomności Osób od Rządu do tego wyznaczonych, wyciągnięte z koła zostały Numera następuiące:

52. 62. 49. 66. 79.

Przyszłe 207 Ciągnienie dnia 13go Września r. b. przypada.

W Gdańsku dnia 28 Sierpnia.

	Łaszt 30 Korcy wynoszący				
Pszenicy	od	Złp.	480	do	540.
Zyta	—	—	282	—	300.
Jęczmienia	—	—	270	—	300.
Owsa	—	—	152	—	264.
Grochu	—	—	270	—	305.

DONIESIENIE.

Podpisany Notaryusz publiczny W. M. Krakowa z Okręgiem, w skutek Reskryptu Wysokiego Trybunału z dnia 22 Sierpnia r. b. 1826 do Nru 3275 wydanego, zawiadomia Szanowną Publiczność, iż ruchomości po ś. p. Annie Dzierżbińskiey pozostałe, iako to: suknie, bielizna, pościel, porcelana, faians, szkło, srebro i kosztowności, zegarki, stolarszczyzna, i różne gospodarskie sprzęty, w dniu 12 Września i następnych r. b. w Krakowie w Domu Nro 484/5 przy Ulicy S. Jana, przez publiczna licytacyią za gotową srebrną Courant monetę sprzedane będą. — W Krakowie d. 2 Września 1826 r. *Leo Pszczołkowski.*